

**Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania
Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017
za 2017 r.**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. ZAŁOŻENIA	4
II. REALIZACJA PROGRAMU	5
1. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka	5
2. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży	10
3. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia	14
4. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny	16
5. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie kadr zajmujących się pomocą rodzinom	21
6. Inne działania podejmowane na rzecz wspierania rodziny w Mieście Zielona Góra	24
III. PODSUMOWANIE	24
IV. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, DO KTÓRYCH WYSŁANO ANKIETY	28
V. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, KTÓRZY WYPEŁNILI ANKIETY	30
VI. WYKAZ INSTYTUCJI, KTÓRE NIE REALIZOWAŁY DZIAŁAŃ PROGRAMU	30
VII. SPIS WYKRESÓW	31
VIII. SPIS TABEL	31

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

WSTĘP

Na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej* uchwałą nr V.16.2015 Przewodniczącego Rady Miasta Zielona Góra z 23 stycznia 2015 r. przyjęto Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2015 – 2017 zwany dalej Programem. Jego koordynowanie i monitorowanie powierzono Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Zielonej Górze. Sprawozdanie z realizacji Programu za 2017 r. pozwoli na uzyskanie informacji o stanie realizacji celów operacyjnych programu.

Sprawozdanie z realizacji Programu zostało opracowane w oparciu o kwestionariusz ankiety, którą wysłano do instytucji, placówek i organizacji działających na terenie miasta Zielona Góra. Spośród 38 wysłanych ankiet, wypełnioną ankietę odesłały 23 podmioty, ponadto 4 podmioty wskazały, że nie realizują zadań z zakresu Programu Wspierania Rodziny. Wykaz podmiotów, do których skierowano ankietę oraz wykaz podmiotów, które odpowiedziały na ankietę znajduje się w rozdziałach IV i V sprawozdania.

ZAŁOŻENIA

Program wpisuje się dokumenty takie jak Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014–2020 oraz Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej na lata 2013-2016. Jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Zielona Góra na lata 2012 – 2020.

Adresatami Programu są rodziny mieszkające na terenie miasta Zielona Góra. Dla celów Programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 16 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* określającym rodzinę jako osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym.

Celem głównym Programu ustanowiono wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnianiu swoich funkcji. Wsparcie to ma polegać na kształtowaniu prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny, tworzeniu nowych form pomocy rodzinie, aktywizowaniu społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Założono, że cel główny będzie realizowany w oparciu o następujące cele operacyjne:

1. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka;
2. Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży;
3. Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą, jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia;
4. Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny;
5. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom.

REALIZACJA PROGRAMU

Poniższa część sprawozdania stanowi opis realizacji programu według celów operacyjnych i wyznaczonych w ramach tych celów zadań.

1. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka

Ponieważ wczesne reagowanie jest elementem, który zapobiega pojawianiu się sytuacji kryzysowych w rodzinach, podmioty realizujące program w ramach swej działalności prowadziły analizę i udzielały pomocy rodzinom rozpoznany jako zagrożone wystąpieniem sytuacji kryzysowej. Jak wskazują uzyskane dane, rodziny zagrożone kryzysem miały możliwość skorzystania z odpowiedniej oferty poradnictwa i terapii. Liczba rodzin zgłoszonych przez realizatorów jako zagrożone kryzysem nie została zsumowana ze względu na działania interdyscyplinarne instytucji, placówek i organizacji. Zsumowanie podanych liczb mogłoby powielić rodziny, które jako zagrożone kryzysem korzystały z pomocy kilku podmiotów.

Największą liczbę rodzin zagrożonych sytuacją kryzysową odnotował Miejski Ośrodek Pomocy w Zielonej Górze z uwagi na wykonywania zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Każda rodzina rozpoznana jako zagrożona wystąpieniem sytuacji trudnych była objęta przez pracowników socjalnych pracą socjalną. W 2017 r. objęto pomocą 2868 rodzin, z czego 259 wyłącznie w formie pracy socjalnej. Wśród wszystkich rodzin objętych pomocą, 647 to rodziny z dziećmi. Analizując powody przyznania pomocy, stwierdzono, że 309 rodzinom przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, natomiast 191 rodzinom z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym 92 rodzinom z powodu wielodzietności).

Pomoc rodzinom w trudnej sytuacji oferował również Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze (294 rodziny rozpoznane jako zagrożone kryzysem oraz 294 rodziny, którym udzielono wsparcia) oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (286 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem oraz 261 rodzin, którym udzielono wsparcia).

W celu zastosowania wczesnej profilaktyki, dokonując analizy rodzin zagrożonych kryzysem szczególną uwagę należy zwrócić na dzieci w tych rodzinach. Podmioty, które zgłosiły prowadzenie ewidencji rodzin zagrożonych kryzysem potwierdzały monitorowanie sytuacji dzieci. W zadaniu tym również nie zsumowano liczby monitorowanych dzieci, z uwagi na interdyscyplinarność podejmowanych działań. W ramach działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze monitoring sytuacji dzieci prowadzony był zarówno przez pracowników socjalnych, jak

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

i asystentów rodziny. W 2017 r. wśród 4.709 osób objętych pomocą społeczną, 1.348 stanowiły dzieci. Poniższy wykres prezentuje liczebność rodzin z dziećmi.

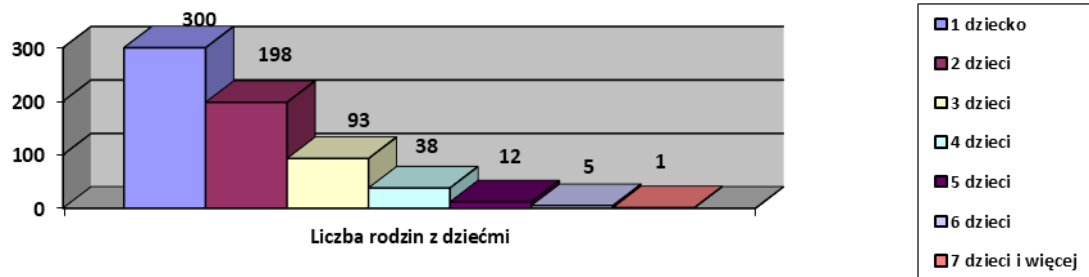

Tabela 1. Liczba rodzin według liczby dzieci w rodzinach objętych pomocą w 2017 r.

W 2017 r. szczególnym monitorowaniem w formie wsparcia asystenta rodziny objęto 153 rodziny. Taka forma pomocy kierowana była do rodzin wymagających podejmowania szczególnych działań i indywidualizowanej pracy mającej na celu wzmocnienie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W 2017 r. zakończono pracę z 27 rodzinami z powodu realizacji planu pracy. Zachodzi potrzeba objęcia wsparciem kolejnych środowisk, jednakże wymaga to zatrudnienia dodatkowych asystentów rodziny.

Poza Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonej Górze monitoring dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem prowadziła Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (388 dzieci).

W ramach wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny prowadzono edukację służącą wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Warsztaty dla 178 rodziców oferowały 2 podmioty:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – warsztaty dla rodziców (w warsztatach wzięły udział 162 osoby, ukończyło warsztaty natomiast 118 osób), ponadto realizowano indywidualną psychoedukację, prelekcje dla rodziców, porady, konsultacje oraz terapię rodzin,
- Komitet Ochrony Praw Dziecka (w warsztatach wzięło udział 16 osób i tyle samo osób ukończyło).

Ponadto Spółdzielczy Dom Kultury Nowita działający w strukturze Zielonogórskiej Spółdzielni Mieszkaniowej prowadził cotygodniowe spotkania Klub Malucha – Mali Odkrywczy. Były to zajęcia rekreacyjne mające na celu podnoszenie umiejętności rodziców w sferze lepszego porozumiewania się z własnymi dziećmi, usamodzielnianie dzieci, podwyższanie poczucia wartości dzieci, uspołecznianie dziecka do życia w grupie. Dodatkowo Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna prowadziła dla dzieci nie objętych opieką żłobkową ani przedszkolną oraz ich opiekunów Grupę Zabawową „Balonik”. Był to cykl trwający trzy miesiące, z częstotliwością spotkań raz w tygodniu (przez 2 godziny). Celem grupy zabawowej było nie tylko zadbanie o rozwój umiejętności społecznych oraz ciekawości poznawczej dzieci, ale także podniesienie umiejętności

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

wychowawczych rodziców. Objęto wsparciem 6 dzieci oraz 6 rodziców. Biblioteka prowadziła także popołudniowe spotkania dla rodzin Kleksowa Akademia Rodziny. Spotkania odbywały się średnio dwa razy w miesiącu. Podczas spotkań rodzice mieli szansę spotkać się bezpłatnie ze specjalistami (psychologami, logopedami, pedagogami, dietetykami, itp.), którzy mogli ich wspomóc w procesie edukacji i wychowania dziecka. W roku 2017 r. odbyły się 22 spotkania, w których wzięło udział około 400 osób.

Rozwinięciu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców miały na celu także programy w mediach lokalnych, w których wzięła udział Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna poprzez wywiad z psychologiem na temat „Kary i nagrody w wychowaniu dzieci”.

Dodatkowo, rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oferowano mediacje rodzinne:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (18 mediacji rodzinnych),
- Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze (11 mediacji rodzinnych),
- Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej (10 mediacji rodzinnych).

Równoległe z prowadzeniem działań edukacyjnych dla rodziców, w tym warsztatów 2 podmioty realizowały programy nakierowane na pracę z rodziną zagrożoną kryzysem lub niewydolną wychowawczo:

- Komitet Ochrony Praw Dziecka – 11 zrealizowanych programów:
 - Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej
 - Prowadzenie punktu Gaudium Vitae
 - Pozwól sobie pomóc – cd.
 - Prowadzenie telefonu zaufania dla ofiar przemocy domowej
 - Praca indywidualna i grupowa mieszkanek DSM
 - Będę mamą! Jesteś mamą!
 - ABC Bezpiecznej Rodziny. Bezpieczni tu i tam.
 - Indywidualna terapia psychologiczna dzieciom
 - Mediacje rodzinne w konfliktach z udziałem dzieci.
 - Indywidualna terapia psychologiczna dorosłych
 - Rodzina w kryzysie - kontynuacja
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – 1 program: warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców, warsztaty „Jak z miłością i szacunkiem wyznaczyć dziecku granice”, „Warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców dzieci niepełnosprawnych”, „Równe szanse”(korepetycje prowadzone przez wolontariuszy). Program ukończyło 112 osób

W 2017 r. liczne instytucje, placówki i organizacje (13 podmiotów) udzielały porad i prowadziły terapię, co pozwoliło na skrócenie czasu oczekiwania na pomoc specjalistów, udzielanie niezwłocznego wsparcia rodzinom w kryzysie, poprawę funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze wsparcia oraz poprawę relacji między członkami rodziny. Świadczone było m. in. poradnictwo

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

prawne, psychologiczne, w zakresie uzależnień, psychiatryczne, prowadzone były terapie grupowe, rodzinne i indywidualne.

Tabela 2. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w mieście Zielona Góra w 2017 r.

Realizator Programu	Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego						
	Porady prawne	Porady psychologiczne	Poradnictwo w zakresie uzależnień	Terapia indywidualna	Terapia grupowa	Terapia rodzinna	Poradnictwo psychiatryczne
Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP	450	450	800	26	1	x	x
Komitet Ochrony Praw Dziecka	114	62		32	32	30	x
Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej	10	30	40	20	10	0	10
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	509	441	582	432	229	327	x
Polskie Towarzystwo Przeciwdziałanie Narkomanii Oddział w Zielonej Górze	140	90	420	420	110	95	340
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	X	789	42	153	41	263	x
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"	133	x	x	x	x	x	x
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	43	36	x	x	x	x	x
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	X	x	1267	1267	60	x	x
Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych	29	35	x	x	x	x	x
BABA Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet	675	138	x	x	x	x	x
Lubuska Wojewódzka Komenda OHP	x	x	5	4	5	x	x
Polski Komitet Pomocy Społecznej	x	5	x	3	x	3	3

Liczba osób korzystająca z poradnictwa nie została zsumowana z uwagi na możliwość korzystania z poradnictwa w różnych instytucjach i placówkach.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

Tabela 3. Liczba udzielonych porad w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w Mieście Zielona Góra w 2017 r.

Realizator Programu	Liczba udzielonych porad z zakresu specjalistycznego poradnictwa rodzinnego						
	Porady prawne	Porady psychologiczne	Poradnictwo w zakresie uzależnień	Terapia indywidualna	Terapia grupowa	Terapia rodzinna	Poradnictwo psychiatryczne
Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP	45	45	100	26	1	x	x
Komitet Ochrony Praw Dziecka	114	65	x	32	32	30	x
Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej	10	90	125	100	70	0	30
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	669	588	1.116	927	348	16	x
Polskie Towarzystwo Przeciwdziałanie Narkomanii Oddział w Zielonej Górze	290	320	1600	1600	74 (sesje)	270	310
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	x	789	40	1162	72	316	x
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"	165	x	x	x		x	x
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	x	653	7839	4838	3000	x	577
Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych	33	39	x	x	x	x	x
Razem	1326	2589	10820	8685	3597	632	917

Wymienione podmioty udzieliły łącznie 28.566 porad.

Podsumowując cel 1. *Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka* należy stwierdzić, że w mieście Zielona Góra w 2017 r. podejmowanych było wiele działań w zakresie monitoringu, warsztatów i projektów oraz porad specjalistycznych, co przełożyło się skuteczniejsze wsparcie rodzin zagrożonych kryzysem.

2. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży

Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży jest istotnym elementem na każdym etapie rozwoju młodego pokolenia.

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych prowadzących działalność na terenie Miasta Zielona Góra były 23 placówki opieki nad dziećmi do lat 3, w tym 3 żłobki publiczne i 17 żłobków niepublicznych oraz 3 kluby dziecięce. Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych to 1.117, w tym w żłobkach publicznych 440, w żłobkach niepublicznych 635 oraz klubach dziecięcych 42. W 2017 r. do miejskich żłobków nie zostało przyjętych 640 dzieci.

Rodziny w trudnej sytuacji finansowej w 2017 r. mogły korzystać ze zniżek w odpłatności za pobyt dziecka w żłobku utworzonym przez Miasto Zielona Góra i klubie dziecięcym na podstawie uchwały Rady Miasta Zielona Góra nr XVIII.144.2011 z dnia 30 sierpnia 2011 r. w sprawie opłat za pobyt dziecka w żłobku i klubie dziecięcym oraz u dziennego opiekuna. Zgodnie z § 9 wskazanej uchwały na wniosek rodzica dziecka rodzinę, spełniającą do 150% kryterium dochodowego na osobę, zwalniano z ponoszenia opłaty na drugie i kolejne dziecko za pobyt w żłobku lub klubie dziecięcym - w wysokości 50%, natomiast w myśl § 10 obniżano do 100% opłatę za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym rodzinie niespełniającej kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, która znalazła się w trudnej sytuacji materialnej w wyniku następujących zdarzeń losowych:

- 1) śmierci jednego lub obojga rodziców;
- 2) nieuleczalnej lub ciężkiej, długotrwałej choroby jednego lub obojga rodziców;
- 3) ciężkiego wypadku powodującego trwałe uszczerbek na zdrowiu jednego lub obojga rodziców;
- 4) pożaru lub zalania mieszkania;
- 5) zniszczenia, kradzieży z włamaniem, rabunku mienia rodziny;
- 6) klęski żywiołowej lub ekologicznej, której skutki dotknęły rodzinę;
- 7) innego zdarzenia losowego mającego wpływ na sytuację materialną rodziny.

W 2017 r. z ulg w odpłatności za żłobki miejskie skorzystało 6 rodzin.

Mając na uwadze niewystarczającą liczbę miejsc w żłobkach, Miasto Zielona Góra w roku 2017 ogłosiło otwarty konkurs ofert z zakresu organizacji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawowanej w formie żłobka. W wyniku konkursu dofinansowaniem objęto 510 miejsc, dzięki czemu rodzice ponosili mniejsze koszty z tytułu pobytu dziecka w żłobku niepublicznym. Dotacja na 1 miejsce w żłobku niepublicznym wynosiła 300 zł, zatem cena za miesięczny pobyt dziecka w żłobku niepublicznym (bez wyżywienia) wynosiła po udzieleniu dotacji od 180 zł do 395 zł. Dofinansowanie do miejsc w żłobkach niepublicznych pozwoliło większej liczbie rodziców na zapisanie dziecka do żłobka i powrót do pracy oraz odciążenie domowego budżetu.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

Liczba placówek zapewniających opiekę dzieciom w wieku przedszkolnym wynosiła w 2017 r. 46, w tym 33 stanowiły przedszkola publiczne a 13 przedszkola niepubliczne. Łączna liczba miejsc wyniosła 5.779, w tym 4.697 w przedszkolach publicznych i 1.082 w przedszkolach niepublicznych. W 2017 r. wszystkie dzieci zostały przyjęte do przedszkoli.

Znaczną ulgę przekładającą się na budżety rodzin stanowi od 2013 r. uchwała Nr LVIII.491.2013 Rady Miasta Zielona Góra z 26 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez Miasto Zielona Góra, na podstawie której ustalono, że bezpłatne nauczanie, wychowanie i opieka w publicznym przedszkolu wynosi 10 godzin dziennie.

W celu wspierania rodzin w opiece i edukacji dzieci, w tym wspierania rodziców w ich aktywności zawodowej prowadzona jest polityka planowania miejsc, obserwacja statystyki urodzeń i oferowanie rodzicom elastycznych godzin pobytu w przedszkolach. Wsparciem jest możliwość zapisania dziecka do przedszkola poprzez elektroniczną rekrutację, poprzez którą w 2017 r. zgłoszono 1.577 dzieci. Na cele edukacji przedszkolnej w zeszłym roku zaadaptowano 13 pomieszczeń:

- 9 oddziałów w nowej siedzibie Miejskiego Przedszkola nr 18 – adaptacja całego budynku po szkole podstawowej;
- 1 oddział w Miejskim Przedszkolu nr 30;
- 1 oddział w Miejskim Przedszkolu nr 24;
- 1 oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 13;
- 1 pomieszczenie na oddział w Miejskim Przedszkolu nr 42.

Kwota, jaką poniesiono na adaptacje pomieszczeń wyniosła 682.072 zł.

W ramach pomocy rodzinom mającym dzieci w żłobkach i przedszkolach Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w 2017 r. przeznaczył kwotę 96.356,23 zł na dożywianie dla 258 dzieci do 6 roku życia, 2.626,30 zł na opłatę dodatkowego wyżywienia w placówkach przedszkolnych dla 6 dzieci oraz 2.540,00 zł na opłatę stałą za pobyt 7 dzieci w przedszkolach i żłobkach niepublicznych.

W 2017 r. dzieci nie otrzymywały wyprawki samorządowej, ponieważ od 2014 r. wszyscy pierwszoklasiści nieodpłatnie otrzymują bezpłatny egzemplarz do I klasy szkoły podstawowej w ramach ogólnopolskiego programu rządowego. Dodatkowo w 2017 r. stowarzyszenie „Warto jest pomagać” przekazało przybory szkolne dla 100 dzieci z 60 rodzin wytypowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Niewątpliwie dużą nobilitacją oraz pomocą materialną dla uzdolnionych uczniów było przyznanie stypendiów naukowych dla laureatów i finalistów olimpiad w szkołach ponadgimnazjalnych. W 2017 r. stypendia takie przyznano dla 54 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

Rozwój umiejętności, zdolności i talentów uczniów umożliwiały prowadzone w 2017 r. koła zainteresowań przez Lubuską Wojewódzką Komendę OHP (5 kół zainteresowań) oraz Zielonogórski Ośrodek Kultury, który prowadził 76 grup – sekcji artystycznych w ramach Programu Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży (grupy plastyczne, teatralne, wokalnno-muzyczne, literackie, taneczne i fotograficzne). Partnerami w realizacji Programu były placówki szkolne

W 2017 r. organizowano bardzo dużą ilość olimpiad przedmiotowych, warsztatów, konkursów, przeglądów artystycznych, co umożliwiło dostęp do poszerzania swoich zainteresowań znacznej liczbie dzieci i młodzieży. Zorganizowano 3 olimpiady przedmiotowe, 141 warsztatów, 141 konkursów oraz 22 przeglądy artystyczne. Zajęcia te były organizowane przez liczne podmioty, m.in. Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Zielona Góra, Zielonogórski Ośrodek Kultury, Lubuską Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy, Terenowy Komitet Praw Dziecka, Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP oraz Biuro Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze. Oferowane przez powyższe podmioty zajęcia były bardzo zróżnicowane, została ich zrealizowana duża liczba, zatem należy uznać, że miasto Zielona Góra w 2017 r. sprzyjało rozwojowi zainteresowań dzieci i młodzieży.

Wspierając wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2017 r. we wszystkich przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Miasto Zielona Góra oraz w kilku, dla których Miasto Zielona Góra było organem dotującym (ogółem 63 placówki), kontynuowano Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych. Był to pakiet bezpłatnych dla uczestników zajęć ponadprogramowych. W ramach tego projektu, tygodniowo odbywało się średnio 380 godzin zajęć ponadprogramowych. Zielonogórski Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych skierowany był do wszystkich chętnych, zarówno dzieci i młodzieży. Możliwość udziału w zajęciach nie była w żaden sposób limitowana. Organizowane zajęcia miały na celu wyrównywanie wiedzy i deficytów uczęszczających na nie uczniów, jak również propagowanie szerokiej oferty zajęć sportowych i rozwijających. Zielonogórski Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych funkcjonował od 2005 roku i cieszył się dużym zainteresowaniem.

Zielonogórski program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oferował pakiety ponadprogramowych zajęć pozalekcyjnych o charakterze:

- dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- zajęć o charakterze psychologiczno-pedagogicznych wspierających rozwój ucznia,
- dodatkowych zajęć rozwijających wiedzę i umiejętności, zainteresowania, zamiłowania i uzdolnienia,
- zajęć o charakterze rekreacyjno-sportowym,
- zajęć kształtujących postawy przedsiębiorczości, podejmowania aktywności edukacyjnej i zawodowej itp.

W ramach Zielonogórskiego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych organizowane były między innymi zajęcia sportowo-rekreacyjne, mające na celu korygowanie wad postawy, doskonalące umiejętności z wybranych dyscyplin sportowych oraz inicjatywy promujące zdrowy styl

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

życia. Program oferował zajęcia pozalekcyjne, poszerzające wiedzę szkolną tj. zajęcia matematyczne, polonistyczne, plastyczne, rekreacyjno-ruchowe, z zakresu nauki języków obcych, kompensacyjne, z zakresu przygotowania do sprawdzianu w klasach VI, do egzaminu gimnazjalnego czy do matury, jak również rewalidacyjne. Realizowane były także zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów. W ramach takich zajęć odbywały się między innymi: warsztaty astronomiczne, warsztaty teatralno-filmowe w języku francuskim, warsztaty prawnicze, warsztaty ekonomiczne, laboratorium fizyczne, koło dziennikarskie i inne.

Oprócz możliwości wyrównywania szans w szkołach, dzieci i młodzież mogły korzystać z pakietów ponadprogramowych i zajęć w ramach bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną – w 2017 r. z pakietu „Gotowi do startu” oraz 286 zajęć korekcyjnych. Ponadto dzieciom i młodzieży w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej pomagało 23 wolontariuszy, natomiast w Caritas ok. 10. Wyrównywaniu szans edukacyjnych sprzyjały także świetlice środowiskowe, o których mowa przy realizacji celu operacyjnego 4, jak i świetlica prowadzona przez Lubuską Wojewódzką Komendę OHP dla uczestników OHP i młodzieży ze środowiska lokalnego.

Podsumowując cel operacyjny 2 *Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży* stwierdzić należy, że w 2017 r. był realizowany w szerokim zakresie w różnorodnych formach, obejmując jednocześnie swym działaniem dużą liczbę dzieci i młodzieży.

3. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia

W 2017 r. w ramach profilaktyki, diagnostyki i terapii wad postawy przebadano 748 niemowląt od 1 do 6 miesiąca życia.

W 44 przedszkolach 1.137 5-latków poddano testom czynnościowym w kierunku wad postawy. Postawę prawidłową stwierdzono u 244 dzieci co stanowi 21% ogółu, wady postawy wykryto aż u 893 dzieci, co stanowi 79% ogółu dzieci. Badania umożliwiły podjęcie działań terapeutycznych i edukacyjnych w stosunku do dzieci i rodziców.

W celu wykrycia wad słuchu w 2017 r. przebadano 2.300 dzieci w 4 i 8 roku życia, z czego 250 dzieci z nieprawidłowym wynikiem badania przesiewowego skierowano na dodatkowe badania do Szpitala Uniwersyteckiego im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Sp. z o.o.

Poza badaniami przesiewowymi w 4 i 8 roku życia, w 2017 r. wykonywano badania diagnostyczne dzieci i młodzieży z niedosłuchem. Na 161 przebadanych dzieci u 134 stwierdzono słuch w normie, rozpoznano niedosłuch u 18 dzieci. Ponadto ustalono rodzaj, wielkość i etiologię niedosłuchu. Duża liczba dzieci poddanych badaniom przyniosła efekty w postaci wykrycia wad słuchu, potwierdzenia bądź wykluczenia niedosłuchu oraz podjęcia działań terapeutycznych.

W zakresie diagnostyki słuchu dzieci i młodzieży w Polskim Związku Głuchych Oddziale Lubuski. przebadano 2.300 dzieci metodą fotoemisji akustycznej, z czego i 474 dzieci wykryto nieprawidłowe wyniki.

Wspierając rodziców w zakresie profilaktyki zdrowotnej 1.026 dzieci w 5-tym roku życia poddano badaniami przesiewowymi wzroku.

Celem obniżenia występowania próchnicy zębów prowadzono fluoryzację zębów 1.362 dzieci 6-letnich, ponadto edukacją i promocją zdrowia jamy ustnej 5-latków wraz z motywowaniem rodziców objęto 1.440 dzieci. Działania edukacyjne i promocyjne zostały przeprowadzono w 38 przedszkolach.

Aby zwiększyć świadomość na temat raka szyjki macicy w każdej szkole podstawowej prowadzono kampanie informacyjno-edukacyjne dot. profilaktyki raka szyjki macicy – w sumie przeprowadzono 20 kampanii. Ponadto prowadzono spotkania z rodzicami, również w każdej szkole podstawowej (również 20 spotkań). W celu zmniejszenia występowania raka szyjki macicy oraz innych chorób HPV pochodnych szczepieniom poddano 259 dziewcząt w 12 roku życia.

Dodatkowo przeprowadzono 13 spotkań informacyjno-edukacyjnych (w każdej ze szkół po jednym spotkaniu), podczas których wyedukowano 1.020 18-letnich uczennic z tematyki „Profilaktyka chorób gruczołu piersiowego – poradnictwo i edukacja kobiet w 18 r.ż.” oraz przeprowadzono 47 indywidualnych konsultacji z uczennicami pochodzącymi z rodzin, w których wystąpiły zachorowania na raka piersi. 17 uczennic skierowano do Poradni Genetycznej w celu przeprowadzenia badań.

W 2017 r. podejmowano również działania związane z propagowaniem zdrowego żywienia, w ramach którego przeprowadzono 11 kampanii edukacyjno-informacyjnych (po jednej w każdym

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

gimnazjów) z zakresu zdrowego żywienia. Ponadto przebadano 1.090 uczniów w kierunku ustalenia pozycji centylowej dla wzrostu i wagi.

Reasumując, cel operacyjny 3 *Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia*, był realizowany poprzez podejmowanie różnorodnych działań w wymienionym zakresie.

4. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny

Organizując czas wolny służący umacnianiu więzi rodziny w 2017 r. przeprowadzono wiele imprez, festynów oraz imprez rekreacyjno-sportowych.

W 2017 r. ramach miejskich programów Zgrana Rodzina i Zgrani Zielonogórzanie 50+ zorganizowano i współorganizowano szereg imprez, m.in.:

- w styczniu wystawiono stoisko podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy;
- w lutym zorganizowano bal karnawałowy dla dzieci;
- w marcu zorganizowano w Palmiarni warsztaty wielkanocne dla dzieci oraz podsumowanie akcji „Aktywni 50+”, tj. metamorfoz dorosłych posiadaczy kart;
- w kwietniu wystawiono stoisko podczas Pikniku konsultacyjnego na Wzgórzach Piastowskich”;
- w maju rozpoczęto akcję Super Mama, tj. metamorfozy dla mam oraz zorganizowano z Zielonogórskim Ośrodkiem Kultury obchody Międzynarodowego Dnia Rodziny;
- w czerwcu z Aeroklubem Ziemi Lubuskiej i Zielonogórskim Ośrodkiem Kultury współorganizowano spektakularny Dzień Dziecka, który odbył się w ramach festynu lotniczego w Przylepie;
- w lipcu Zgrana Rodzina uczestniczyła w uroczystym otwarciu Parku Zielony Przystanek przy ul. Lechitów i Nowej w Zielonej Górze;
- w sierpniu zorganizowano wspólnie z Leroy Merlin Warsztaty Małego Majsterkowicza dla dziadka i wnuka. Ponadto Zgrana Rodzina wzięła udział w festynie rodzinnym organizowanym przez Stelmet BC Zielona Góra zielonogórskim Ogrodzie Botanicznym Bajkowa Zagroda;
- w listopadzie obchodzono Świątowe Dni Wcześniaka;
- w grudniu zorganizowano warsztaty świąteczne.

W ramach projektu „Góra Pomocy” realizowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze odbyły się festyny rodzinne, wyjścia do teatru i kina, wyjazdy i zwiedzanie oraz warsztaty dla dorosłych i dla dzieci:

- Pierwszy dzień wiosny, ok. 105 osób,
- Rodzinne warsztaty wielkanocne, ok. 31 osób,
- Z kulturą za pan brat – przedstawienie pt. „Ach! Odessa – Mama...”, ok. 20 osób,
- Kino rodzinne „Smerfy. W poszukiwaniu zaginionej wioski.”, ok. 50 osób,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

- Zwiedzanie miasta Zielona Góra, ok. 34 osób,
- Warsztaty „dbam o ...”, ok. 40 osób,
- Teatr „Siostrunie”, ok. 32 osoby,
- Piknik rodzinny „Powitanie lata”, ok. 243 osoby,
- Wycieczka do Wrocławia, ok. 54 osób,
- Wyjazd do Winnicy Ingrid, ok. 58 osób,
- Warsztaty Bubble Me, ok. 46 osób,
- Kino rodzinne „Gru, Dru i Minionki”, ok. 40 osób,
- Pożegnanie wakacji, ok. 50 osób,
- Park Krasnala, ok. 50 osób,
- Podchody rodzinne, ok. 70 osób,
- Święto dyni, ok. 63 osób,
- Święta tuż, tuż – warsztaty zdobienia pierników, ok. 32 osoby
- Coraz bliżej święta, ok. 500 osób.

W 2017 r. Policjanci Komendy Miejskiej Policji uczestniczyli w imprezach:

- „Majówka w Parku” organizowana przez ZOK (ok. 2000 osób),
- „Bieg Charytatywny Nasze Dzieci” zorganizowany przez Stowarzyszenie „Nasze Dzieci” – stoisko profilaktyczne (uczestniczyło ok. 1500 osób),
- zorganizowano stoisko profilaktyczne dla mieszkańców miasta z okazji obchodów Święta Policji (ok. 1000 osób),
- „Charytatywny Bieg Gladiatora” zorganizowany przez Stowarzyszenie „Zielona Góra Zaczynij biegać” (ok. 500 osób).

Ponadto policjanci odwiedzili mieszkańców Zielonej Góry na festynach rodzinnych, szkolnych (9 festynów szkolnych) oraz miejskich (Festyn konsultacyjny „Piast Igrzyska” zorganizowany przez ZOK w Zielonej Górze).

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w ramach akcji „Letnia Czytelnia Norwida” przez cały okres wakacyjny organizowała warsztaty i spotkania dla dzieci młodszych oraz ich rodziców i opiekunów. Odkonano 18 spotkań.

Imprezy dla rodzin oferował także Zielonogórski Ośrodek Kultury (2 pikniki majowe dla ok. 5.000 uczestników, 2 festyny rodzinne dla ok. 30.000 uczestników oraz Parada Przedszkolaka dla ok. 1.000 uczestników). Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze zapraszał rodziny na bieg rodzinny w ramach akcji „Polska Biega” oraz festyn z okazji Dnia Dziecka „Czas na sport”. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci zorganizowało Międzynarodowy Dzień Dziecka w Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze przystąpił po raz kolejny do realizacji kampanii społecznej pn. „Stop uzależnieniom” mającej na celu promocję zdrowego stylu życia służącego zapobieganiu używania substancji psychoaktywnych poprzez zachęcenie do poszukiwania alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego. Inauguracja kampanii miała

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

miejsce podczas VIII Lubuskiego Pikniku Zdrowia. Podczas imprezy odbyły się porady terapeutyczne Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, quiz wiedzy dotyczący znajomości substancji psychoaktywnych oraz liczne konkursy i wskazówki Trenera Personalnego. Ponadto zrealizowano wiele atrakcji związanych ze zdrowiem skierowanych do mieszkańców woj. lubuskiego, m.in. bezpłatny dostęp do bazy rekreacyjno-sportowej WOSiR w Drzonkowie oraz bezpłatnych badań medycznych oraz gry i zabawy dla najmłodszych. Jak wskazano powyżej oferta bezpłatnych festynów i imprez sportowo-rekreacyjnych jest w mieście Zielona Góra bardzo szeroka i realizowana przez liczne podmioty, pomaga w integracji rodziny, umacnianiu jej więzi i poprawie stylu życia.

Poza festynami, imprezami i spotkaniami sportowo-rekreacyjnymi w 2017 r. w Zielonej Górze dostępna było znaczna ilość miejsc, gdzie dzieci mogą spędzić czas wolny, odrobić lekcje i poprawić wyniki w nauce, rozwijać zainteresowania, nabywać umiejętności radzenia sobie ze stresem i agresją, uczyć się zdrowego stylu życia. Wspieranie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży jest realizowane głównie poprzez przekazywanie środków na ich prowadzenie, dofinansowanie zatrudnienia specjalistów, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego, dożywianie dzieci oraz doposażenie świetlic. Placówki wsparcia dziennego prowadzone w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej miały za zadanie zapewnienie dzieciom warunków do odrabiania lekcji, pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego oraz posiłku. W pracy pedagogicznej niezwykle istotna było współpraca pomiędzy rodziną a wychowawcą placówki, włączanie rodziców w działania organizowane przez świetlice, podczas których mają możliwość nabywać lub korygować umiejętności opiekuńcze i wychowawcze. W ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2017 r. zawarto 15 umów na prowadzenie 15 placówek wsparcia dziennego na 218 miejsc.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

Tabela 4. Wykaz placówek wsparcia dziennego w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2017 r.

Lp.	Nazwa placówki	Podmiot prowadzący placówkę	Adres placówki
1.	Świetlica opiekuńczo - wychowawcza Polskiego Czerwonego Krzyża „Wiewiórka”	Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża	ul. Cyryla i Metodego 9 65-001 Zielona Góra
2.	Klub Środowiskowy „INICJATYFKA”	Fundacja „Klub Otwartych Drzwi”	ul. Staszica 11-13, 65-176 Zielona Góra
3.	Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Słoneczko z uśmiechem”	Caritas Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej	ul. Bema 32-34, 65-170 Zielona Góra
4.	Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Zielony Dom”	Caritas Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej	ul. Bema 32-34, 65-170 Zielona Góra
5.	Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Wśród Aniołów”	Ośrodek Integracji Społecznej	ul. Prosta 47A 65-783 Zielona Góra
6.	Placówka wsparcia dziennego – świetlica „Tęczowa Przystań”	Rzymsko-Katolicka Parafia p.w. Podwyższenia Krzyża Św.	ul. Aliny 17 65-001 Zielona Góra
7.	DOM - Dzienny Ośrodek Młodzieżowy	Fundacja „MOŻESZ INACZEJ”	ul. Władysława IV 10, 65-229 Zielona Góra
8.	Specjalistyczna świetlica profilaktyczno – wychowawczej „Przygoda”	Stowarzyszenie Penitencjarne „PATRONAT”	ul. Sikorskiego 26, 65-454 Zielona Góra
9.	Świetlica przedszkolna im. Św. Jadwigi Śląskiej	Rzymsko – Katolicka Parafia p.w. Św. Jadwigi Śląskiej	ul. Kościelna 9, 65-064 Zielona Góra
10.	Świetlica „Niezapominajki”	Rzymsko – Katolicka Parafia p.w. Św. Jadwigi Śląskiej	ul. Kościelna 9, 65-064 Zielona Góra
11.	Ośrodek Socjoterapeutyczny Gniazdo	Stowarzyszenie DAMY RADĘ	ul. Gen. Sikorskiego 24, 65-450 Zielona Góra
12.	Klub Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży ARKA – świetlica dla dzieci	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Zielonogórsko - Gorzowskiej	Plac Matejki 2a, 65-056 Zielona Góra
13.	„Świetlica marzeń”	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Zielonogórsko - Gorzowskiej	ul. Chrobrego 8, 65-052 Zielona Góra
14.	Świetlica „Aniołolatki”	Rzymsko – Katolicka Parafia p.w. Św. Franciszka z Asyżu	ul. Kilińskiego 5, 65-508 Zielona Góra
15.	Świetlica socjoterapeutyczna „Złote Serca”	Polski Komitet Pomocy Społecznej Lubuski Zarząd Wojewódzki	ul. Moniuszki 35, 65-410 Zielona Góra

W zakresie organizacji czasu wolnego oraz wyrównywania szans dzieci i młodzieży w 2017 r. organizowano także wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży. Pomocą objęto bardzo dużą liczbę dzieci, zarówno w ramach wypoczynku letniego, jak i zimowego, w formie wyjazdowej oraz w formie półkolonii. Wypoczynek letni i zimowy organizowany był przez 7 podmiotów:

- Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP – 2 turnusy zimowe (Harcerskie Centrum Zimowe w siedzibie ZHP) dla 30 osób oraz 3 turnusy letnie (Akcja Letnia - obozy) dla 300 osób,
- Stowarzyszenie Damy Radę – 2 turnusy (półkolonie letnie i zimowe) dla 30 osób,
- Caritas – 4 turnusy kolonijne dla 180 dzieci,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji – 4 turnusy na półkolonie letnie dla 220 osób oraz 2 turnusy na półkolonie zimowe dla 330 osób,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej – wycieczka w Góry Sowie dla 10 dzieci,
- Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy – 1 turnus zimowy dla 13 uczestników oraz 1 turnus zimowy dla 16 osób,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała wypoczynek dla ok. 90 dzieci wraz z opiekunami w ramach „Letniej Czytelni Norwida”,
- Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Zielona Góra – 54 turnusy w formie półkolonii i obozów wyjazdowych dla 4.571 uczestników.

Ponadto na kolonie letnie zorganizowane przez Lubuskie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wytypował 120 dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym (2 turnusy).

Podsumowując, zielonogórska rodzina może skorzystać z szerokiej oferty spędzania czasu wolnego, a dzieci i młodzież mają dostęp zarówno do placówek wsparcia dziennego, jak i wypoczynku letniego i zimowego.

5. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom

Zmieniające się przepisy prawne, pojawiające się nowe problemy społeczne, konieczność radzenia sobie w sytuacjach bardzo trudnych powoduje, że w celu zwiększenia skuteczności pomocy należy doskonalić i rozszerzać osiągnięte wcześniej przez pracowników zajmujących się pomocą rodzinom umiejętności i wiedzę.

W 2017 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 53 pracowników socjalnych i 13 asystentów rodziny. Utworzono 3 nowe etaty na zatrudnienie pracowników socjalnych (w tym 2 etaty z EFS) oraz 5 nowych na zatrudnienie asystentów rodziny (w tym 3 etaty z EFS).

Celem podwyższenia kompetencji specjalistów przygotowanych z rodziną problemową w 2017 r. organizowano konferencje, warsztaty, seminaria tematyczne dla osób zawodowo zajmujących się pomocą rodzinie. Wśród pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i specjalistów 89 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej podniosło kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach, kursach, konferencjach, seminariach, warsztatach i studiach. Pracownicy uczestniczyli w m.in. w:

- szkoleniu „Zmiany w prawie karnym istotne dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie” zorganizowanym przez Zespół Interdyscyplinarny i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej W Zielonej Górze;
 - szkoleniu z zakresu rozpoznawania zjawiska przemocy w rodzinie – procedura niebieskiej karty zorganizowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
 - konferencji „Dziecko w rodzinie z problemem alkoholowym. Charakterystyka i formy pomocy” zorganizowanej przez Biuro Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
 - szkoleniu „Zagrożenia oraz konsekwencje rozwojowe i zdrowotne u dzieci i młodzieży oglądających pornografię” organizowanym przez Fundację „Żyjmy Zdrowo”,
 - szkolenie „Pomaganie mężczyznom – możesz inaczej” organizowanym przez Fundację „Możesz inaczej”,
 - szkoleniu „Praca pracownika socjalnego z osobami z zaburzeniami psychicznymi” organizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej,
 - szkoleniu w zakresie „Model systemowy pracy socjalnej – trójpodział pracy. Zmiany organizacyjne w ośrodkach pomocy społecznej” organizowanym przez ANIMA-edukacja,
 - szkoleniu „Ustawa o pomocy społecznej - aktualne problemy- Nowelizacje” organizowanym przez Ośrodek Twórczej Interwencji OTI – Kraków,
 - wykładach i warsztatach edukacyjnych w ramach X Festiwalu Pomocna Dłoń Odporność psychiczna - nasza wewnętrzna siła organizowanych przez Towarzystwo Rozwoju Rodziny we współpracy z Zespołem Szkół Zawodowych PBO Sp. Z o.o.:
- wykłady dla osób pracujących z młodzieżą i rodzinami,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

- warsztaty: 1) Wybrane zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży, 2) Niepokojące objawy w codziennej pracy z dziećmi – jak postępować? Czy jest się czego bać?, 3) Krótkoterminowe wsparcie we wzmacnianiu odporności psychicznej.
- szkoleniu „Pracownik socjalny i asystent rodziny a rola kierownika OPS w podziale zadań pomiędzy nimi” prowadzonym przez Profilaktykę KIER,
 - szkoleniu „Kontrakt socjalny w praktyce” prowadzonym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej;
 - szkoleniu „Dokumentacja i narzędzia dla osób i instytucji realizujących zadanie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Indywidualny plan pomocy rodzinie” prowadzonym przez Profilaktykę KIER;
 - szkoleniu profilaktycznym „Używanie substancji psychoaktywnych w Polsce i województwie lubuskim. Cechy, zjawiska i system pomocy” zorganizowanym przez Biuro Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze;
 - szkolenie „Zobaczyć człowieka w człowieku” prowadzonym przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną oraz Dyrekcję Zespołu Szkół Budowlanych;
 - szkoleniu „Praca pracownika socjalnego z osobami z zaburzeniami psychicznymi” prowadzonym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej;
 - szkoleniu „Pomaganie mężczy” prowadzonym przez Ośrodek Terapii Integralnej Marek Szczęsny;
 - warsztatach „Wdrażanie ścieżek reintegracji społeczno-zawodowej na podstawie informatora *Ścieżki reintegracji społeczno-zawodowej w województwie Lubuskim*” organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze;
 - szkoleniu „Dokumentacja i narzędzia dla osób i instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Indywidualny plan pomocy rodzinie” organizowanym przez Profilaktykę KIER;
 - warsztacie „Warsztatowe szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego – Procedura odebrania dziecka” organizowanym przez Centrum Profilaktyki i Reeducacji "Atelier" Sp. z o. o.;
 - szkoleniu „Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych” organizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze;
 - szkoleniu „Trudne sytuacje w pracy zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych. Indywidualny plan pomocy rodzinie” organizowanym przez Profilaktykę KIER;
 - szkoleniu „Rozmowa i praca z osobami współzależnymi w ramach procedury Niebieskiej Karty” organizowanym przez stowarzyszenie na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie "niebieska linia" Centrum Pomocy Specjalistycznej;
 - szkoleniu „Asystent rodziny – od diagnozy do działania. Elementy prawa istotne w pracy Asystenta Rodziny” organizowanym przez Profilaktykę KIER;

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

- konferencji „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin "Za Życiem". Rekomendacje metodyczne i organizacyjne” organizowanej przez Departament Polityki Rodzinnej Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;
- VI Ogólnopolskim Zlocie Asystentów Rodziny „Współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym” organizowanym przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Rodziny;
- szkoleniu „Asystent Rodziny w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie” organizowanym przez Profilaktykę KIER;
- szkoleniu „Zapobieganie depresji, samobójstwom i innym zachowaniom autodestrukcyjnym wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, uprawniający do prowadzenia zajęć z ww. zakresów” organizowanym przez Caritas;
- szkoleniu „Asystentura jako alternatywna forma pomocy rodzinie. Praca asystenta z rodzinami o szczególnych potrzebach” organizowanym przez Profilaktykę KIER;
- szkoleniu „Nowe życie – Ustawy za życiem” organizowanym przez Ośrodek Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa;
- szkoleniu „Elementy prawa istotne w pracy Asystenta Rodziny. Psychospołeczne zagadnienia funkcjonowania rodziny” organizowanym przez Profilaktykę KIER;;
- szkoleniu „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, kompetentny rzecznik dziecka i rodziny zastępczej” prowadzonym przez Profilaktykę KIER,
- szkoleniu „Niepokojące objawy w codziennej pracy z dziećmi - jak postępować?, jest się czego bać?” organizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Osoby profesjonalnie zajmujące się pomaganiem mogły również skorzystać ze wsparcia w formie superwizji zewnętrznych oraz grupach wsparcia:

- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – wsparciem objęto 18 uczestników w ramach superwizji grupowych i superwizji wybranych przypadków,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – zorganizowano 32 spotkania dla 34 osób,
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia – 30 godzin superwizji indywidualnych dla 8 terapeutów.

Ponadto specjalista pracy z rodziną zatrudniony w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonej Górze oferował konsultacje dla pracowników socjalnych, dzielnicowych i kuratorów. W 2017 r. odbyło się 96 godzin konsultacji.

Oferta szkoleniowa w mieście Zielona Góra skierowana do pracowników profesjonalnie zajmujących się pomaganiem była niewystarczająca, bowiem sama liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej wynosiła 53, natomiast pracowników profesjonalnie zajmujących się pomaganiem w mieście Zielona Góra jest znacznie więcej.

6. Inne działania podejmowane na rzecz wspierania rodziny w Mieście Zielona Góra

Na terenie Miasta Zielona Góra od 01.01.2014 r. działał program miejski ZGrana Rodzina. Program skierowany był do wszystkich mieszkańców posiadających meldunek w Zielonej Górze, którzy jednocześnie byli rodzicami przynajmniej jednego dziecka w wieku poniżej 18 lat. Program obejmował wyjątkowo szeroką grupę docelową – nie miała znaczenia liczba posiadanych dzieci czy status materialny.

Wydanie Karty Zgranej Rodziny następowało w ramach miejskiego programu lojalnościowo – rabatowego, z jednej strony integrującego i wspierającego przedsiębiorców z miasta, z drugiej – motywującego i zachęcającego zielonogórczan do wspólnego spędzania czasu w gronie rodzinnym. Karta upoważniała do korzystania ze specjalnych ofert przygotowanych przez Partnerów Programu: rabatów, specjalnych cen lub określonych produktów czy usług przygotowanych wyłącznie dla posiadaczy Kart.

W 2017 r. w ramach Programu postawiono stoiska mobilne u Partnerów Programu min. podczas targów dziecięcych w sklepie TOBI, gdzie promowano darmową aplikację mobilną obu Programów. W 2017 r. kontynuowano współpracę z Centrum Metamorfoz, co zaowocowało akcją metamorfoz Super Mama. Kontynuowano również akcję PACZKI DLA MAM. W ramach programu Zgrana Rodzina każdy nowonarodzony Zielonogórczanin i jego mama otrzymali wyprawkę.

O sukcesie i popularności programu świadczy:

- liczba wydanych kart od początku Programu – 36.189 (stan na grudzień 2017 r.),
- liczba aktywnych partnerów w 2017 r. – 232,
- ilość ofert w 2017 r. – 331
- ilość wydanych paczek powitalnych od początku akcji – 4.305 paczek (stan na grudzień 2017 r.).

Równoległy program ZGrani Zielonogórczanie 50+ również skierowany był do osób zameldowanych na terenie miasta Zielona Góra, obejmował jednak mieszkańców, którzy ukończyli 50 rok życia. Program działał analogicznie do programu ZGrana Rodzina, tj. oferował szeroki zakres usług i sklepów w atrakcyjnym systemie lojalnościowo-rabatowym.

Celem programu ZGrani Zielonogórczanie 50+ była aktywizacja osób po 50 roku życia, wspieranie lokalnych przedsiębiorców, a także promowanie spędzania wolnego czasu wnuków z dziadkami dla których została na tą okazję przygotowana specjalna oferta. Co istotne wnuk posiadający własną kartę Zgranej Rodziny oraz dziadek lub babcia posiadający kartę ZGrani Zielonogórczanie 50+ mogli skorzystać z dodatkowych benefitów.

W 2017 r. w ramach Programu Zgrani Zielonogórczanie 50+ wprowadzono „Koperty Życia”.

Podobnie jak Zgrana Rodzina, Zgrani Zielonogórczanie 50+ również odniósł sukces, albowiem:

- wydano 28.264 kart od początku Programu do końca 2017 r.,
- 193 partnerów prezentowało w 2017 r. 224 oferty.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

Wychodząc naprzeciw posiadaczom kart i ich szerokiemu dostępowi do ofert w 2017 r. wydano kolejną edycję informatorów z pełną listą ofert Zgranej Rodziny oraz co kwartał wydawano informatory z ofertami Programu ZGrani Zielonogórzanie 50+. Ponadto u Partnerów Programów postawiono charakterystyczne standy promocyjne, ze specjalnymi kieszonkami na informatory – dzięki temu w wielu miejscach oferty Programu były „pod ręką”. (min.in. w Urzędzie Miasta, Poliklinice, Centrum Rekreacyjno-Sportowym, Centrum Medycznym Olimp, w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej).

W 2017 r. kontynuowano aplikację mobilną na telefony, dzięki której karty obu programów były w każdej chwili dostępne w telefonach. Oferowały m.in. wyszukiwanie ofert w pobliżu miejsca pobytu osoby. Wprowadzono również ZGrana lokalizator dzieci, który powstał wraz z aplikacją. Dzięki zainstalowaniu specjalnej aplikacji na telefonie lub tablecie dziecka, w każdej chwili można było sprawdzić miejsce pobytu dziecka.

Oprócz stale obowiązujących ofert na stronach obu Programów pojawiały się zakładki z ofertami specjalnymi, które oprócz promocji na głównych stronach Programów oraz na profilu FB pojawiały się w wersji drukowanej w Łączniku Zielonogórskim, wybrane miały także promocje w lokalnych mediach.

Miasto Zielona Góra w 2017 r. było również realizatorem Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która oferowała zniżki dla rodzin wielodzietnych. Każda rodzina posiadająca trójkę i więcej dzieci, w tym rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, mogła otrzymać kartę. Rodzicom karta wydawana była dożywotnio, dzieciom do ukończenia 18 lub 25 lat w przypadku kontynuowania nauki. Korzystanie z karty przyniosło rodzinom szereg korzyści związanych z obniżeniem kosztów rachunków miesięcznych oraz umożliwiło aktywne spędzanie czasu wolnego poprzez zniżki do np. kina, teatru czy obiekty sportowe. W 2017 r. wydano 467 kart Dużej Rodziny dla 93 rodzin wielodzietnych z całego województwa.

III. PODSUMOWANIE

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2015 – 2017 wyznaczył kierunki działań dla instytucji, placówek i organizacji działających w obszarze pomocy rodzinie spajając działania sektora publicznego oraz pozarządowego.

Analiza podejmowanych działań wskazuje, że podmioty realizujące cele i zadania określone w Programie dołożyły starań, by oferta wspierania zielonogórskich rodzin była szeroko dostępna i dopasowana do ich potrzeb.

W ramach celu operacyjnego 1 *Profilaktyka wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym* nakierowanego na wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz pracę z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym osiągnięto bardzo dobre wyniki w zakresie kontynuacji systemu monitoringu rodzin i dzieci znajdujących się w sytuacji kryzysowej. W dalszym ciągu jednak należy podejmować działania mające na celu zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny, ponieważ pomimo objęcia tą formą wsparcia w 2017 r. 153 rodzin, zachodzi potrzeba objęcia wsparciem kolejnych środowisk. O realizacji celu świadczy także możliwość udziału przez rodziny zagrożone kryzysem w kompleksowych programach profilaktycznych. Niewątpliwym sukcesem realizacji Programu w 2017 r. było kontynuowanie systemu poradnictwa m.in. prawnego, psychologicznego, w zakresie uzależnień oraz terapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej. Zarówno liczba podmiotów oferujących bezpłatne poradnictwo, jak również liczba udzielonych porad świadczy o bardzo dobrych wynikach realizacji zadania.

W kwestii realizacji celu operacyjnego 2 *Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży* znacznym osiągnięciem jest duża liczba miejsc w przedszkolach, a także kontynuowanie dotacji do opłat w żłobkach niepublicznych. W 2017 r. mieście Zielona Góra promowano uczniów szczególnie uzdolnionych poprzez przyznawanie stypendiów, natomiast uczniom mającym problemy w nauce oferowano udział w Programie Wyrównywania Szans Edukacyjnych. Mocną stroną Programu okazała się także organizacja licznych olimpiad przedmiotowych, warsztatów, konkursów i przeglądów artystycznych.

Analizując realizację celu 3 *Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia* można stwierdzić, że oferowane badania diagnostyczne wykonywane bezpłatnie w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia stanowiły znaczne wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą.

Bezspornie bardzo satysfakcjonujące wyniki uzyskano przy realizacji celu operacyjnego 4 *Wspieranie form organizacji czasu wolnego służących umacnianiu więzi rodziny*. Bardzo dużym zainteresowaniem bowiem cieszyły się całorocznie nieodpłatne imprezy, festyny dla dzieci i całych rodzin. Co więcej, realizację zadania wykazała duża liczba realizatorów programu. O popularności i potrzebie zabezpieczenia wypoczynku dzieci, świadczyła również liczba bezpłatnych kolonii,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

obozów oraz stacjonarnych form wypoczynku letniego i zimowego. Liczne świetlice pozaszkolne oraz kluby młodzieżowe oferowały natomiast bogatą ofertę spędzania czasu wolnego.

Aby sprawnie i efektywnie realizować działania Programu pracownicy instytucji, placówek i organizacji muszą mieć dostęp do ciągłego podwyższania swoich kwalifikacji, wiedzy i umiejętności przez udział w szkoleniach, warsztatach, seminariach itp., co zostało ujęte w celu operacyjnym 5 *Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinie*. Pomimo podniesienia kwalifikacji zawodowych przez 89 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez udział w szkoleniach, kursach, konferencjach, seminariach, warsztatach i studiach stwierdzić należy, że liczba bezpłatnych szkoleń jest niewystarczająca. Mając na uwadze zmiany społeczne, jak również potrzebę edukacji ustawicznej, w dalszym ciągu istnieje potrzeba organizowania bezpłatnych szkoleń i seminariów dla większej liczby uczestników.

Mając na uwadze doniosłą rolę rodziny w wychowaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami w wypełnianiu swoich funkcji należy stwierdzić, że realizacja w 2017 r. Programu przyniosła oczekiwane efekty.

IV. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, DO KTÓRYCH WYSŁANO ANKIETY

1. Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej
2. Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP
3. Fundacja Bezpieczne Miasto
4. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze
5. Komenda Miejska Policji
6. Komitet Ochrony Praw Dziecka
7. Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
8. Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża
9. Lubuski Oddział Wojewódzki NFZ
10. Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii
11. Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA
12. Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej
13. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze
14. Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”
15. Polski Komitet Pomocy Społecznej
16. Polski Związek Głuchych Oddział Lubuski
17. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
18. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
19. SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny
20. Stowarzyszenia Mediatorów "BATNA"
21. Stowarzyszenie „Warto jest pomagać”
22. Stowarzyszenie Damy Radę
23. Stowarzyszenie Moje Miasto
24. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym "Dalej Razem"
25. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"
26. Towarzystwo Integracji Społecznej
27. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
28. Towarzystwo Rozwoju Rodziny
29. Uniwersytet Zielonogórski
30. Urząd Miasta Zielona Góra Wydział Oświaty i Spraw Społecznych
31. Wojewódki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego
32. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida
33. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia
34. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
35. Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.

- 36. Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa
- 37. Zielonogórski Ośrodek Kultury
- 38. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych

V WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, KTÓRZY WYPEŁNILI ANKIETY

1. Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej
2. Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP
3. Komenda Miejska Policji
4. Komitet Ochrony Praw Dziecka
5. Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
6. Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii
7. Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej
8. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze
9. Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
11. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
12. Stowarzyszenie Damy Radę
13. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"
14. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
15. Towarzystwo Rozwoju Rodziny
16. Urząd Miasta Zielona Góra Wydział Oświaty i Spraw Społecznych
17. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida
18. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
19. Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa
20. Zielonogórski Ośrodek Kultury
21. Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża
22. Polski Komitet Pomocy Społecznej
23. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych

VI WYKAZ INSTYTUCJI, KTÓRE NIE REALIZOWAŁY DZIAŁAŃ PROGRAMU

1. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze
2. Lubuski Oddział Wojewódzki NFZ
3. Polski Związek Głuchych Oddział Lubuski
4. Wojewódzki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego

VII SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin według liczby dzieci w rodzinach 6

VIII SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w mieście Zielona Góra w 2017 r. 8

Tabela 2. Liczba udzielonych porad w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w Mieście Zielona Góra w 2017 r. 9

Tabela 3. Wykaz placówek wsparcia dziennego w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2017 r. 19

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2017 r.
